

ЕСТЕТИЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНИХ МУЗИЧНИХ КЛІПІВ УКРАЇНСЬКИХ ВИКОНАВЦІВ

З якого боку ми б не оцінювали, а естетичне та патріотичне виховання завжди посідали важливе місце в вихованні дітей, у ціннісній парадигмі суспільства, які потім взаємоповпливали на багато подій в історії, особливо в історії України.

В умовах гібридної (або інформаційної) війни слід особливо звертати увагу на культурні чинники, що можуть стати інструментом для впливу на велику кількість людей поза їх свідомістю. Зокрема, це стосується музичних кліпів, що поєднують у собі як репрезентацію особистості автора, його текст, так і особливості музичного супроводу та відеоряду.

Проблема естетичного виховання у естетико-педагогічному аспекті широко представлена у спадщині видатних українських педагогів та діячів освіти П. Каптерева, С. Лисенкової, С. Русової, Е. Михеєвої, К. Ушинського та ін. Значний внесок у розробку теорії естетичного виховання зробили Ю. Боров, О. Буров, Л. Волович, І. Долецька, М. Каган, В. Розумний, А. Макаренко, О. Семашко, В. Сухомлинський, В. Шестакова тощо. Насамперед вони визначили основні поняття, на які потрібно спиратися при побудові системи естетичного виховання.

Поняття «естетична культура» розглядалася багатьма науковцями, серед яких І. Зязюн, Г. Апресян, А. Комарова, В. Малахов, М. Овсянников, Л. Печко та ін., які наголошують, що її формування пов'язане з розвитком естетичних творчих здібностей особистості.

Питанням формування естетичної культури займаються вчені О. Рудницька, Г. Кутузова, Н. Миропольська, В. Кудін, та ін. Дослідники А. Гордійчук, А. Комарова, О. Коробко, В. Кудін, Г. Падалка, Д. Фоменко та ін. вважають, що компонентами естетично розвиненої особистості майбутнього викладача та його естетичної культури є естетична спрямованість. Вона

складається з системи установок, мотивів, художнього інтересу, ціннісних орієнтацій, естетичних смаків та ідеалів.

Як бачимо, проблема естетичної культури, її формування в є актуальною і потребує подальшого дослідження та висвітлення

Мета статті – дослідити в сучасних музичних кліпах українських виконавців естетику зображення України, естетику образів. Розбір теми почнемо із розгляду основних понять.

Естетика – наука про становлення й розвиток чуттєвої культури людини. Таке загальне визначення випливає з органічної єдності двох своєрідних частин цієї науки, якими є: 1) специфіка естетичного як ціннісного ставлення людини до дійсності; 2) художня діяльність людини [Левчук і ін. 2010: 4]. У цій статті ми будемо розглядати в рамках другої частини визначення, предметом розгляду якої є художня діяльність людини, структурна й функціональна її своєрідність, природа художнього таланту, видова, жанрова та стильова самобутність мистецтва.

У рамках дослідження, а також загалом з теоретичної точки зору, обов'язковим є і розгляд взаємодії естетики з мистецтвознавством – сукупністю наук, які досліджують соціально-естетичну сутність мистецтва, його походження, закономірності розвитку, особливості та зміст видової специфіки мистецтва, природу художньої творчості, місце мистецтва в духовному житті суспільства. Мистецтво виникло на основі розвинутих у межах безпосередньої практичної діяльності естетичних потреб та естетичних здібностей людини. Розвинуті естетичні здібності й потреби сприяли формуванню суспільної необхідності культивування естетичних переживань та перенесення в них центру ваги з практичної і магічної функцій у сферу формування за їх допомогою суспільних зв'язків і суспільних уявлень [там же]. Слід також розуміти, що мистецтво розвивається лише у тісному зв'язку із соціально-економічним і духовним життям суспільства. Тобто буквально, за допомогою мистецтва відображається соціально-економічне та духовне життя

людини, а саме воно є результатом прояву естетичних потреб і здібностей творця.

Музичний кліп є результатом прояву естетичних здібностей і потреб творця. Найпоширенішою схемою складових музичного відео є набір, запропонований Ендрю Гудвіном. Відповідно до його моделі, у кліпі можна виділити такі елементи:

- Видимий ритм (Thought Beats);
- Оповідання та виступ (Narrative & Performance);
- Поява артиста (Artists Image);
- Співвідношення картин пісні (Relation of visuals to the song);
- Технічні аспекти (Technical Aspects) [*Andrew Goodwin's Theory* 2013].

Проте щоб розглянути феномен естетики, а також очевидного попиту у споживачів цих кліпів, я пропоную не зупинятися на загальних фактах, а трохи поглянути на деталі вибірки, бо в ній знаходяться повторювані елементи, які, можливо, роблять їх законодавцями естетики сучасного музичного відео.

Зазначу, що справедливим зауваженням є визначення двох основних складових кліпу – це невизначеність та складність. Під першою розуміється невизначений матеріал, який піддається численним інтерпретаціям. По-друге – кількість інформації, що припадає на одиницю часу. Прикладом тому може бути часта зміна кадрів, різноманітність змінних планів і кутів камери [Aufderheide 1986].

Підбірка відео та виконавців зроблена на основі переглядів та трендів YouTube Music станом на кінець серпня 2022 року.

Гурт THE HARDKISS, солісткою якого є Юлія Саніна, тяжіє до року в музичній площині, а от в семантичній площині тексту до різноманітних тем, так само і сама Юлія охоче втілюється в різні образи. Наприклад, THE HARDKISS feat. MONATIK – *Кобра*, де солістка постала у незвичному образі кобри, що виявлявся у її надто довгих нігтях, лінзах та великій кількості заплетених кіс. З естетичної точки зору деякі моменти образу можуть здатися незвичними, та водночас це символ того, що жінка в українському суспільстві може бути з характером, хитрістю та

іноді підступністю, як кобра, а може бути тендітною, ніжною, але завжди вільною – як-от у пісні THE HARDKISS feat. Тіна Кароль – *Вільна*. Або інший приклад – кліп на пісню THE HARDKISS – *Сестра*. Якщо дивитися в площині жіночих образів, то виявляються такі риси, як солідарність, підтримка, тісність та важливість родинних звязків в українському суспільстві і таке інше. Водночас відео знято із японськими мотиви, що виявляється як в національності дійових осіб, так і в костюмах і антуражі – це один із доказів того, що Україна – мультикультурна толерантна насичена різними цікавинками країна. Закріплює цю думку те, що все основне дійство знімалося в холі київського готелю «Національний», що закріплює думку про те, що у нас є не тільки цікаві майданчики для зйомок, а й цікаві архітектурні рішення.

Звісно, в піснях українських виконавців важливим елементом є й національні елементи. Артем Пивоваров, поп-виконавець, у пісні *Ой На Горі* використав фольклорний мотив і в тексті, в музичному супроводі, і звісно не забув показати красу українських гір та полонин, а також фрагменти соборів і навіть українські музичні інструменти – трембіту та сопілку. Цікавими з естетичної точки зору є й образи чоловіків: вони у суто чорних костюмах, високі, статні, однак всі різні – від конституції тіла до зачісок, а їхні характерні рухи, як-от бити себе в груди та йти постійно в гору, формує образ того, що українські чоловіки-воїни, сильні духом і тілом, незламні, відповідальні, різні, але всі по-своєму прекрасні. Однак ще цікавішою для нашого аналізу є композиція Артем Пивоваров x DOROFEEVA – *Думи* та відеоряд до неї. Артисти презентували цей музичний твір у 100 день війни, 100 день, сповнений болем, сумом та надією на нашу перемогу! Композиція натхненна віршем видатного поета Тараса Григоровича Шевченка *Думи мої, думи мої* (1840) – вічною класикою української літератури, що актуальна й зараз. Рядки, пронизані сумом за Батьківщиною, жалем та вірою у вільне життя на рідній землі, у наші часи набули особливого сенсу. Щодо естетичної точки зору та образів, вбрання жінки – біле,

легке, зручне (це не стереотипізована сукня), а чоловіка – чорне, однак це поєднання елементів вишивки із сучасними одягом; простежуємо, що в Артема з'являються білі елементи одягу, а в Наді – чорні, що символізує те, що жінки та чоловіки різні, однак вони взаємопроникні, рівноправні. Образи не є стереотипізованими, заангожованими, а навпаки – це поєднання сучасного із національним.

Купала у виконанні Jerry Heil, alyona alyona і Ela – це взагалі естетично-смісловий шедевр. По-перше, це фіт двох українських виконавиць із німкенею, що показує знову ж таки мультікультурність, лояльність, популяризацію та взаємопроникність культур, відкритістю української душі та готовністю ділитися всім найкращим, зокрема, культурним надбанням. Цікавим є прийом ретроспективи та накладення відео одне на одне. Самі по собі виконавиці зовсім різні, але по-своєму красиві, наприклад, Альона-Альона є втіленням бодіпозитивного руху, що виявляється як в її піснях, так і зовнішньому вигляді (натуральність, відсутність косметики, простий або ж навпаки дуже антуражний одяг). Протягом відео кадри як і краси української природи, так і вирізки із найвідоміших українських фільмів, так і національні традиції та легенди, а саме свято Івана Купала має велике значення в українській культурі та спадщині.

Наступний приклад – це відео Alina Pash *Тіні забутих предків*, перша частина якого англomовна здебільшого, де Аліна звертається до міжнародного суспільства, щоб розповісти та зупинити війну в Україні, започаткованою росією, а от друга частина – це і є сама пісня, що така двомовна – міксуються українська та англійська частини. З естетичної точки зору нас цікавить образ, що виконаний у патріотичних кольорах та накидка із елементами української вишивки на сучасний лад, а велике дерево на фоні – це символ глибоко українського коріння українського народу.

Головна представниця України в лоні електронної музики Наталія Жижченко, що є солісткою гурту Онука, має свою важливу роль – її пісні майже завжди про викриття суспільних

недоліків і водночас боротьбу із важливими проблемами. Наприклад, один із останніх релізів – пісня *Гума*. Локації для зйомок – бібліотека КПІ та готель «Салют», які, за словами самої виконавиці, «це не є одою радянському часу, це про архітектурну думку і її красу», адже вона захоплюється архітектурними течіями радянського конструктивізму та модернізму. Поєднання етно та фольку, сучасних контрастних образів, цікавих архітектурних рішень – це про сучасність, незаангажованість, крок вперед українського суспільства та музики. А от справжній шедевр – це кліп на пісню *Струм*, режисером якого був Алан Бадоев, що є справжнім естетичним екстазом. По-перше, у кліпі та пісні гостро постає питання екологічних проблем і майбутнього суспільства. Тут і образи героїв із сміття, і самі локації – найбільший смітник в Україні на момент зйомки кліпу, і символічні елементи – як-от буквальне застигання людей та їхнього життя серед сміття.

Кліп на пісню *Україна переможе*, що виконали О.Пономарьов, М.Хома, Т.Тополя, Є.Кошовий, П.Чорний, – це хіт наших воєнних часів, адже як текст, музика, так і відеоряд є прикладом підняття національно-визвольного, патріотичного, бадьорого руху українців. А самі образи співаків – військова форма та позитивний і бадьорий настрій посилюють віру в перемогу України. А от половину самого відеоряду становлять аматорські кадри, зняті українцями під час війни – це і знищення окупантів і їх ворожої техніки, і демонстрації сили Збройних Сил України і таке інше. Подібні композиції та відеоряди є частиною нашої історії, нашої сильної пісенної нації та її самосвідомості. За тим самим мотивом, а зокрема ще прославлення наших героїв, змонтовано кліп до композиції БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ – *Героям*.

Новим молодим представником пісенної культури України є Wellboу та зокрема дві його популярні композиції *Вишні* та *Гуси*. Це розрив старих шаблонів, експеримент, геймефікація, простота, що тісно переплітається із українськими символами – село, сіно, проста хатинка, хусточки бабусь, що не скажеш про

яскравий, різнобарвний образ самого виконавця Антона Вельбоя, уродженця Сумської області.

Пісня для українців – це спосіб виразити свої переживання, почуття, закарбувати свою історію. Тому їхній візуальний супровід, тобто кліп, є дуже важливим, адже це спосіб посіяти зерно будь-якої думки. І саме роль естетичних складових ми можемо простежувати в аспекті формування ціннісної парадигми українського суспільства:

- Формування самосвідомості, відділення від інших культур, позбавлення комплексів меншовартості;
- Натомість взаємопроникнення та взаємозбагачення культур;
- Демонстрація природної краси України, а значить підвищення її цінності в очах суспільства;
- Сучасність і боротьба із стереотипізацією (від костюмів та поняття краси до ролі жінки та чоловіка у відносинах та суспільстві взагалі);
- Формування ставлення жінки до чоловіка та чоловіка до жінки (ніжність, рівноправ'я, свобода, взаємозбагачення);
- Боротьба із соціально важливими проблемами (екологічні проблеми, бодіпозитивні течії, айджизм тощо);
- Популяризація національних елементів (одягу – вишиванок, хусток, аксесуарів; кольорів прапора; калини; свят; традицій і обрядів тощо);
- Загальне формування понять краси у різних площинах, що може бути різноманітною.

За допомогою мистецтва відображається соціально-економічне та духовне життя людини, а саме воно є результатом прояву естетичних потреб і здібностей творця. Не можна не звернути увагу на той факт, що витвір мистецтва та його естетичний прояв формує художню та частково ціннісну парадигму суспільства, при чому його вплив досить високий, зважаючи на те, що звернення стосується саме підсвідомого.

ЛІТЕРАТУРА

- Andrew Goodwin's Theory.* 2013. In: Music Video. URL: <https://likkleg.wordpress.com/2013/06/14/andrew-goodwins-theory/>
- Aufderheide, P. 1986. *Music videos: The look of the sound.* „Journal of Communication”, Winter. 57-78.
- Yaromenka, N. 2014. *Эстетика и специфика потребления современного популярного музыкального видео в контексте новых медиа.* В: Европейский Гуманитарный Университет Вильнюса. URL: <https://www.academia.edu/7565199>.
- Левчук, А. Т., Панченко, В. І., Оніщенко, О. І., Кучерюк, Д. Ю. 2010. *Естетика: Підручник.* Київ: Центр учбової літератури.

Komponent estetyczny teledysków współczesnych ukraińskich wykonawców
W artykule zostało rozpatrzone pojęcie „kultura estetyczna” w perspektywie kulturowej. Ujawniono i omówiono podstawy teoretyczne kształtowania się popularnej kultury estetycznej, a także przeanalizowano wideo i audio ścieżki teledysków ukraińskich wykonawców pod kątem przejawów estetycznych.

Słowa kluczowe: *estetyka, kultura estetyczna, komponent estetyczny, teledysk, wideo sekwencja.*

Aesthetic Component of Modern Ukrainian Performers' Music Videos

The article considers the concept of "aesthetic culture" in the cultural perspective. The theoretical foundations of the formation of popular aesthetic culture were revealed and discussed. The video and audio tracks of Ukrainian performers' music videos were analyzed in terms of aesthetic manifestations.

Keywords: *aesthetics, aesthetic culture, aesthetic component, music video, video sequence.*